

Funktsionaalne endoskoopiline ninakõrvalkoobaste operatsioon (FESS)

Patsiendi infomaterjal

Infolehe eesmärgiks on anda patsiendile teavet FESS-operatsiooni olemusest ja tüsistustest ning soovitusi operatsioonijärgseks perioodiks.

Operatsioon

Funktsionaalne endoskoopiline ninakõrvalkoobaste operatsioon ehk FESS-operatsioon (FESS – ingl functional endoscopic sinus surgery) tehakse ninasõõrmete kaudu üldanesteesias. Operatsiooni käigus avardatakse ninakõrvalkoobaste loomulikke avasid ja eemaldatakse põletikulist kude või polüüpe, et ravida ninakõrvalkoobaste haigusi ja parandada ninahingamist. Täpne operatsiooni ulatus ja käik on individuaalne, sõltub haiguse iseloomust ja ulatusest ning seda selgitab raviarst enne operatsiooni. Operatsioon ei muuda nina väliskuju ega jäta nahale arme.

Vahel on operatsiooni lõpus vaja ninakäiku asetada verejooksu vältimiseks tamponid. Üldjuhul eemaldatakse tamponid operatsioonijärgsel hommikul. Kasutada võidakse ka isesulavaid tampoone, mida ei ole vaja eemaldada.

Operatsioonijärgne hooldus

Operatsiooni järel esineb limaskesta turse tõttu ninakinnisust, samuti tekib esimestel nädalatel ninna koorikuid, mis võivad olla verised. Nina limaskesta niisutamiseks ning koorikute pehendamiseks on väga oluline loputada nina füsioloogilise lahusega (apteegis käsimüügis või lisada 1 tl lisanditeta soola 0,5 liitrile keedetud ja kehatemperatuurini jahutatud veele). Enne haiglast lahkumist juhendab Teid õde, kuidas kodus nina loputada. Samuti võib kasutada ninasalvi. Täpsemalt, kuidas ja millal ninahooldusega alustada, räägib Teile operatsiooni teinud raviarst. Operatsioonijärgne kontroll toimub vastavalt raviarsti korraldusele.

Mida vältida?

Vältige füüsilisi pingutusi. Tugevat nuuskamist tuleb vältida nädal aega pärast operatsiooni. Ärge minge sauna ega vanni 2 nädala jooksul pärast operatsiooni.

Valu

Operatsiooni järel võib esineda vähest peavalu ja/või valu põskede piirkonnas. Valuvaigistina võib tavaliselt kasutada paratsetamooli ja deksketoprofeeni, kui ei esine allergiat nende ravimite suhtes. Soovitav on vältida vere hüübimist pärssiva kõrvaltoimega valuvaigisteid.

Tüsistused

Operatsioon on üldiselt turvaline, kuid oluline on teada võimalikest tüsistustest.

Veritsus - esimestel päevadel pärast operatsiooni võib esineda vähest veritsust ninast. Kui tekib ninaverejooks, kummardage ettepoole, et Te ei neelaks verd alla. Ninale ja kuklale võite asetada külmakoti/jääkoti. Tavaliselt peatub veritsus koduste võtetega 5-25 min jooksul. Kui veritsus ei peatu või on väga intensiivne, helistage hädaabinumbri 112.

Infektsioon – väike palavik (alla 38 °C) on esimestel operatsioonijärgsetel päevadel ootuspärane. Kui nina ja selle ümbrus läheb tursesse, oluliselt valulikumaks ja/või palavik tõuseb üle 38 °C, võtke ühendust operatsiooni teinud arstiga või pöörduge valvehaiglasse. Vähest palavikuta turset saab leevendada külmakottidega. Külmakott katke enne riidega, et vältida naha külmakahjustust.

Silmapiirkonna vigastus - nina ja silmakoobast eraldab õhuke luuplaat, mis võib põhjustada silmapiirkonna vereavalumi, põletiku, aga harvadel juhtudel ka nägemishäireid. Üldjuhul tuvastatakse vigastus operatsiooni ajal ja ravi piirdub tavalisest pikema jälgimisega haiglas. Kui operatsiooni järel esineb tugev valu silmapiirkonnas ja/või nägemishäireid, siis võtke kohe ühendust operatsiooni teinud arstiga või pöörduge valvehaiglasse.

Koljupõhimiku vigastus - nina ja koljupõhimikku eraldab samuti õhuke luuplaat. Väga harva võib see plaat murduda ja tekkida defekt, mis võib põhjustada seljaajuvedeliku leket, aga harvadel juhtudel ka kesknärvisüsteemi infektsiooni. Kui pärast operatsiooni esineb tugev peavalu koos palaviku, kaelakangestuse ja valgustundlikkusega, siis võtke kohe ühendust operatsiooni teinud arstiga või pöörduge valvehaiglasse.

Tõsiste tüsistuste (silmapiirkonna, koljupõhimiku vigastus) esinemissagedus jääb uuringute järgi 0,1-1% piiresse kõigist FESS-operatsioonidest.

Kontaktandmed

Ida-Tallinna Keskhaigla

KNK-keskuse polikliinik   tel   620 7024,
620 7027,
620 7336.

KNK-keskuse osakond   tel   606 7661 (arstid),
606 7672 (õed).

Valvehaiglad: Põhja-Eesti Regionaalhaigla, Sütiste tee 19, Tallinn.
Tartu Ülikooli Kliinikum, L. Puusepa 8, Tartu.

ITK583
Kinnitatud AS ITK ravikvaliteedi
komisjoni 02.06.2021 otsusega
(protokoll nr 10-21)